

A létra és a kutyák

„...milyen jólesően és fölszabaldultan szereti barátait az ember, ha egyedül van.” (Kenneth Koch)

tegnap éjjel¹ kétágú létrát cipeltem át a városon
a madárijesztő² mint mostanában mindég
nyomomban caplatott
nyakamban éreztem savanyó leheletét
savanyóbb volt mint a sör a feketetői vásáron
féltem³

a kutyák is ott somfordáltak nyomunkban
a madárijesztő nyomában
de az is lehet két madárijesztő volt
kettő-három

és jóval több kutya
a kutyák ugattak
nyöszörögtek hörögtek vicsorogtak
rám a létrára a holdra⁴

a múltra⁵ víziókra⁶

ugattak csak ugattak

a holtak felvonultak⁷

indult a kísértethajó⁸

na jó na jó na jó

jöttek megint a holtak⁹

mindenkit megugattak¹⁰

hörögtek vicsorogtak¹¹

a lettek és a voltak¹²

bohócnak és koboldnak¹³

álltak és besúgónak¹⁴

vagy önjelölt sűgónak¹⁵

a lett mesterlövészek¹⁶

sorakoztak elértek

a régi képzelgések¹⁷

félszek és rettegések¹⁸

így egyszerűen: félek¹⁹

vacog bennem a lélek²⁰

„jópofa” — mondhatta volna attila²¹ nyolcvan tavaszán akkoriban
filmezhetett le engem és gombócot a református vártemplom
melletti réten egy olyan ember kellett a diplomafilmjébe
aki — mint én is ugye? — vidéken él a világfalu szélén²²
de azért európai (európában él vidéken) és föllendíti a
környezetét²³ lebírja a visszahúzó erőket²⁴
mert egyfolytában fújja a magát²⁵ akár Creangă meséjének
nevezetes hőse a kását mégis kijét fújjam a tiédet?²⁶
kérdeztem én nyeglén magam sem hagyva el²⁷ hiszen attilának

a filmjéhez mégiscsak egy olyan valaki kellett aki
nem hagyja el magát — és pulikutyáját — aki csorba béla újvidéki
[költőtársunk²⁴

szellemes meghatározása szerint — a filmen legjobb
tudomásom szerint el is hangzott ha ugyan elkészült valaha
is az a diplomafilm? — „pluralista ugyan de nem mindenevő”²⁹
persze attila a ravasz azért jókat derülhetett rajtam
aminthogy én is jókat derültem rajta³⁰
néha egymás szemébe is röhögtünk egymást röhögtük
ohne érzékenység! ezt persze nem tudom³¹ nem is tudhatom
amikor egyik közös ismerősünkkel sokat sejtetően
összenéztek s ő elmondotta hogy igen-igen a vidéki
kultúrigozgatokat pontosan úgy képzeli el ahogy engem
(nagydarab és a bárgyúsáig jóindulatú) azért
valamifajta düh hasonlatosan a harci kakasok göggyéhez
mégiscsak motoszkálni kezdett bennem de azután³²
ennek is vége lett és nemcsak ennek hiszen ezután
én nézhettem össze cinkosan közös ismerősünkkel³³
barátunkkal költőtársunkkal (sőt ő volt a költő!)
kritikusunkkal³⁴ titkaink tudójával s elmondhattam
hogy én viszont a vidéki hotelportásokat képzelem el úgy
(olyanformán) mint ő igen-igen egészen olyanak képzelem
sovány és természetesen mozgékony plusz állandóan beszél
nyilván mert sokat tud és önzetlenül meg akarja osztani
a többiekkel igen van ilyen és sejteti azt is, hogy
benne van a dolgoknak hogyismondjam a kellős közepében³⁵
a damjanich utcai kutyás házban³⁶ négy évvel később³⁷
felelevenítettük mindezeket és jókat röhögtünk egymáson
és magunkon jópofa nem? kérdezte attila és én az álnok
ebben is egyetértettem vele az elején mindenben³⁸
mert hol is voltak akkor a régi diplomafilmek diplomaták diplomák
eljött az idő teljessége, amit viszont én jószóltam meg neki
kritikámban³⁹ az otthon újratereztése⁴⁰ igen

vári a dé utcában

tizenkét kutyás házban

tegnapban és a mában

szórt hazátlanságban

szájjprémig lenedákban

és tört elégiákban⁴¹

készülődik⁴²

hogy MIRE azt ugyan akkor még nem tudtam meg⁴³
részleteket viszont hallhattam a mester behízogó hangján⁴⁴
saját felolvasásában a befalazott török című készülő
regényéből de ez már persze azután volt hogy úgy nagyjából⁴⁵
kítakarítottuk a kétszintes mamut lakás egyik szobáját a szakemberek
különben — adalék a város benső életviteléhez — nyolcvan-
ezerért vállalták volna ebből bárki olvasó és kritikus
képet alkothat körülbelül a lakás nagyságáról. és az évek
évtizedek során felhalmozódó koszról hiába ahol
tizenkét kutya él hosszú ideig el lehet képzelni mi van

a műterem ablakait az ostrom után pucolhatták utoljára
de lehet hogy akkor sem pucolták hanem új ablakszemekkel
helyettesítették a kitörött régieket amelyek ugye a
légnyomás következtében egyszerűen kitörtek
nos ebben a műteremben nyugodtan rendezhették volna az
országos asztalteniszbajnokság döntőit is farkas mihály
egész alakos lovasszobráról készülő képet⁴⁶
csodálhatták volna meg az izgatott versenyzők szervák és
horribile dictu leütések⁴⁷ közepette ahogyan mi is
megcsodáltuk én mint tudós de vidéken élő s ezért
visszataszítóan törekvő kultúrigazgató ő mint egy lendületes
feljövőben lévő vidám vidéki hotelportás utána⁴⁸
igen mindezek után attila megvilágította számomra
— aki az lehettem volna aki már nem lehetek s mindez
már valószínűleg csak az én hibám⁴⁹ vagy mégis a társadalomé?
azaz kenjünk mindent az államra⁵⁰ — hogy milyen
összefüggések vannak a damjanich utcai ház műtermének
farkas mihály egyébként nem is létező egész alakos
lovasszobráról készülő igenis létező és monumentális
festmény valamint az állandóan berregő telefon⁵¹ között
EZEKRŐL KÉSŐBB⁵² most még nem tartunk itt
most még a damjanich utcai mamut lakás előtt tartunk
mindenesetre kitartunk ottan állunk az utcán és
barátunkat⁵³ várjuk aki piáért ugrott le az önkiszolgálóba
de pillanatokon belül megjelenik és akkor⁵⁴
de akkor sem volt világos hogy mit is kerestem én
kétágú létrával a vállamon az utcákon éjszaka
hátán létrával átoson
a félig alvó város⁵⁵
aztán felállítja a létrát
zsebébe tesz két téglát⁵⁶
hogy el ne vigye a huzat⁵⁷
hogy találja meg az utat⁵⁸
és nekifog kifesteni a jövőt
zöldre pirosra hupikékre⁵⁹
satöbbi⁶⁰

Az uralgó lábjegyzet

„...egy veres hajú ifjú tudósjelölt ke-
ményen felelősségre vonta Pándi Pált,
azért, mert írásaiban nem használ láb-
jegyzeteket. Tudománybeli fogyatékos-
ként jellemezte ezt a hiányt. Pándi Pál
elsápadt erre a feltételezésre. Következő
recenziója, noha ez nem volt szokás, láb-
jegyzettel jelent meg...”

(Wéber Antal)

1. Vagy húsz éve délután? Mit tudom én?
2. Egy vidéki (kelet-közép-európai) félreCAPOTT acélsisakú madárijesztő.

3. Miért? Mikor nem? Amikor írtam — amikor írok! — nem félek!? Mi ez? Fetisizmus? Az írás határtalan erejébe vetett végtelen bizalom? Infantilizmus? Szórakozottság?
4. A holdra is. Igen. S akkor én ismét félni kezdtem. Mert nem írtam. Nem lehet írni is és félni is egyszerre. Inni kell és emlékezni bizonyos képekre, amelyek bennük éltek — mondotta egyszer a vadász.
5. Elő kell bányászni magunkból. Bizony.
6. Lásd a kezdő képet: engem, létrával a vállamon a sötét (félsötét) városban. Ez egy élő (konkrét) vízió.
7. Legelől egy püspök jött hatalmas kereszttel. Mögötte kurvák, egy zsidó kabbalista, két belügyes ezredes s a menetet barátaim zárták le.
8. Csiki versében indult el, azóta is jön-megy az erdélyi felségvizeken. Én is utaztam már rajta. Te is. Ki nem???
9. A püspök, az ezredesek, a kurvák s végül barátaim. Mindenki itt volt, kivéve azokat, akik nem lehettek itt, mert élnek. (Meddig?)
10. Nana! Mindenkit azért nem veszünk be!
11. Nyilván a kutyák s nem halott barátaink.
12. Minden megvolt, akár egy gömbben. Sértetlenül. És összeért. Csakúgy szikráztak a felismerések. Ezekről másutt.
13. Pici légis lények. A valóság felett lebegnek öt centivel, hónuk alatt gordonka, időnként játszanak is, részleteket a holdfényazonatából.
14. Szóval felvételüket kérték.
15. Költői túlzás. Kit sügtak volna be, kinek, hol és miért?
16. Történetüket egyszer majd még megírom.
17. És a vadonatújak is. Bizony.
18. Ezoterikusnak tűnő részlettel tudom megvilágosítani, melynek magyarázata rop-pant egyszerű: a városi takarítóműveleténél tevékenykedő utcaseprők — megannyi derék cigányember —, egy kisebb, de lelkes csoport, tizenheten, mint a hírhedt lett mesterlövészek, egyszer egy éjszaka, valamikor a hatvanas évek végén vagy a hetvenesek elején — négykézlábra ereszkedve *valóban* megugattak minket Attilával, amikor lélegzet-visszafojtva, behúzott nyakkal osontunk át a félig éber városon. Hogy miért?! Soha nem tudtuk meg. Cimboráikkal tévesztettek volna össze? Meg akartak ijeszteni? Résegek voltak? Játszottak?
19. Hogy mitől? Ó, felsorolásuk hosszú lenne. Például mostanában többek között az a fixa ideám, hogy egy lett mesterlövész, egy a tizenhét közül, egy toronyból célbavész és a célkereszt megállapodik lassan a lapockáim között. Úgy élek, hogy minden pillanatban eldördülhet ama puska. És akkor?
20. Azért nem olyan nagyon.
21. Akkor a bukaresti filmrendezői fakultás *végzős* növendéke.
22. A keleti felén: huzatban, sötétségben.
23. Vagy az húzza vissza őt? Akkor vizont: szétbeszéli!
24. Nem csak a hallgatás: ki-, sőt lehallgatások is, a meghallgatásokról most nem is beszélve. Engemet ki hallgat meg? — kérdezem mindég tájszólásban és patetikusan. Engem húznának vissza az emlegetett erők?!
25. Meg is lakol érte.
26. A tó e félvak szemgödör
lohol az éjszaka elől.
És mit tehetnek a halak?
E szimbólumban alszanak.
27. Erről MOST nem!
28. Az ő egyik versének nevezetes sora a főszöveg bevezetője. Az első sor, ami körül az egész elforog. („Ha... megfelelően, pontosan sikerült megszerkeszteni a *tengelyt*, akkor szükségszerűen *minden irányban* el lehet indulni a rádiuszok mentén, anélkül, hogy elveszítenők a kontinuum összefüggését, zárt szerkezetét.” — Lawrence Durrell)
29. Ezt persze nem kell azért szó szerint érteni!

30. Egymáson derültünk, legalább hagytuk a fenébe a világot.
31. Mindent azért én sem.
32. Még a Damjanich utcai végtelen beszélgetések — megannyi formás monológ, ami nem szerveződik az istennek sem dialógussá —, a *kiborulásaink* előtt.
33. Farkas Árpád (1944—) költő, publicista, lapszerkesztő.
34. Valóban írt könyveinkről lapjában, az Igaz Szóban.
35. Divergál azért azóta is, mostan például *jobbra!*
36. Vörös sipkás honvédtábornok. Aradi vértanú.
37. 1984 júniusában.
38. Azután — ahogy az lenni szokott — feltámadt az ellentmondások ördöge és már semmiben...
39. Az Igaz Szóban jelent meg.
40. Ez volt a — látnoki — címe. A virágmadarak hajnalban lehullnak című regényéről írott bírálatomnak.
41. Marosvásárhelyiekben, csakis és csakazértis.
42. Még mire? Mire még? Istenem...
43. Azóta sem.
44. Ő volt a román televízió magyar adásának legnépszerűbb bemondója és munkatársa, amíg irigységből meg nem fúrták.
45. Költői túlzás: viszont ami igaz: igaz, *négyszer* üritette ki egyetlen szoba kitalarítása után a porszívót, amíg én a fényben és a huzatban ellebegő gyönyörű kutyaszőröket figyeltem — még mind megvoltak... Hát annyi kutyaszórt életemben nem láttam, ő sem, s ő ráadásul még utálta is, ezért a padlót egyedül mostam fel, egy üveg Vilmos körtepalinkáért (!)
46. Lovasszobor nem volt — közölte szíves szóval Attila —, de ez csak növeli a kép becsét.
47. Nem egymást ütötték le, hanem a kicsiny pattogó fehér labdát.
48. Itt valami nem stimmel. Mindegy...
49. Egészen fenomenális az a céltudatosság és az a határozottság, ahogy menekülsz önmagad elől — jelentette ki ő. Vagy mégis én? Sokat köszönhetünk neki — mondta ő, ha mégis az utóbbi eset történt meg. Nem volt világos, hogy kinek? Farkas Mihálynak? A festmény megalkotójának? Az istennek?
50. Ne csak mézet és lekvárt, ahogy szodé módon szoktam...
51. A kutyák és a ház tulajdonosát, a festmény megalkotóját egyfolytában kereste valaki telefonon a múltból, és már fáj a szám, annyiszor mondhattam azokban a napokban, hogy leköltözött vidékre. Az igazság az volt, hogy az emlegetett kutyák miatt kellett leköltöznie, a szomszédságot zavarták az ugatások. Képzeld el, áradozott boldogan Ata, amikor mind a tizenkettő ugatni kezdett, amikor egyszerre kezdték ugatni a lakásból a holdat. Fenomenális lehetett, mit mondjak. Eine kleine nacht-musik...
52. Azaz soha!
53. Csiki Lászlót (1944—). Költő, prózaíró, szerkesztő és világotató.
54. Igen, akkor, akkor majd...
55. Vagy mégis: *félíg éber?*
56. Vagy hármat?
57. „Huzat is van szívem szívem...
— mondogatta akkoriban valaki,
hozzám közelálló —
a huzat jön-megy: elviszen!
Vigyázz magadra, gyermek!
Mindenütt kanálisok, vermek
és vermelt arcú indulat!”
58. Azóta megtörtént.
59. És a szivárvány minden színére. Ahogy tetszik!
60. És megint előlről. Nincs más, csak a mintha...

(1987. szeptember)